

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДІВ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Макарчук І. М.,
Малишко В. В.,
Горда О. О.

Сьогодні Україна знаходиться на стадії входження в світовий освітній простір, що вимагає змін як в критеріях оцінювання якості освіти, так і в самій методології освітнього процесу, що неможливе без структурної реформи всієї національної системи вищої освіти. Серед головних задач, які постають перед вищими навчальними закладами слід виділити наступні: гарантія працевлаштування майбутнього спеціаліста не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому ринках за умов високої конкуренції, а також забезпечення умов для професійної мобільності випускників.

Метою модернізації вищої освіти має бути поєднання найкращих досягнень українського та зарубіжного досвіду в сфері виховання особистості, яка здатна до активного засвоєння та генерування знань отриманих з різних джерел та схильна до самостійних дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблеми аналізу та впровадження застосування новітніх освітніх технологій та методів для впровадження компетентнісного підходу при підготовці майбутніх фахівців знаходяться в колі наукового інтересу сучасних вітчизняних педагогів, вчених та практиків, серед яких О. Овчарук, Т. Туркот, Г. Ельнікова, Ж. Делор, О. Ковершніков, О. Локшина, Л. Петренко, О. Пометун, В. Радкевич, О. Савченко, Н.Горденко, В. Андрущенко, Л. Сущенцева, В. Ягупов та ін.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні новітніх освітніх технологій та методів для впровадження компетентнісного підходу при підготовці майбутніх фахівців.

Визначаючи основні напрями діяльності вищої школи, слід орієнтуватись на організацію навчального процесу таким чином, щоб кожен студент став суб'єктом саморозвитку та самоорганізації, вмів самостійно здобувати інформацію з різноманітних джерел, аналізувати та засвоювати її через дослідницьку та науково-пізнавальну діяльність в межах компетентнісного підходу.

Отже, реорганізація освіти на принципах компетентнісного підходу в освітньому процесі має будуватись на основі освоєння необхідних компетенцій, використовуючи аналітичне та проектне мислення студента, а також мотиваційні аспекти та прагнення студента до самоорганізації й отримання знань самостійно.

Ключові слова: освітні технології, компетентісний підхід, освітній процес, вища освіта, інновації, методи навчання, освітній простір.

ПРИМЕНЕНИЕ НОВЕЙШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕТОДОВ ДЛЯ ВНЕДРЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Макарчук І. М.,
Малишко В. В.,
Горда О. О.

Сегодня Украина находится на стадии вхождения в мировое образовательное пространство, требует изменений как в критериях оценки качества образования, так и в самой методологии образовательного процесса, невозможно без структурной реформы всей национальной системы высшего образования. Среди главных задач, стоящих перед высшими учебными заведениями следует выделить следующие: гарантия трудоустройства будущего специалиста не только на внутреннем, но и на внешнем рынках в условиях высокой конкуренции, а также обеспечение условий для профессиональной мобильности выпускников.

Целью модернизации образования должно быть сочетание лучших достижений украинского и зарубежного опыта в сфере воспитания личности, способной к активному усвоению и генерированию знаний полученных из различных источников и склонна к самостоятельным действиям.

Анализ последних исследований и публикаций, в которых начато решение данной проблемы и на которые опираются авторы. Проблемы анализа и внедрения применения новейших образовательных технологий и методов для внедрения компетентностного подхода при подготовке будущих специалистов находятся в кругу научного интереса современных отечественных педагогов, ученых и практиков, среди которых А. Овчарук, Т. Туркот, Г. Ельнікова, Ж. Делор, В. Ковершніков, А. Локшина, Л. Петренко, А. Пометун, В. Радкевич, А. Савченко, Н.Горденко, В. Андрущенко, Л. Сущенцева, В. Ягупов и др.

Цель исследования заключается в обосновании новейших образовательных технологий и методов для внедрения компетентностного подхода при подготовке будущих специалистов.

Определяя основные направления деятельности высшей школы, следует ориентироваться на организацию учебного процесса таким образом, чтобы каждый студент стал субъектом

саморозвиття і самоорганізації, умел самостійно отримувати інформацію з різних джерел, аналізувати і засвоювати її через дослідницьку і науково-пізнавальну діяльність в межах компетентного підходу.

Ітак, реорганізація освіти на принципах компетентного підходу в освітньому процесі повинна ґрунтуватися на основі оволодіння необхідних компетенцій, використовуючи аналітичне і проектне мислення студента, а також мотиваційні аспекти і прагнення студента до самоорганізації і отримання знань самостійно.

Ключевые слова: освітні технології, компетентний підхід, освітній процес, вища освіта, інновації, методи навчання, освітній простір.

APPLICATION OF THE LATEST EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AND METHODS FOR IMPLEMENTATION OF COMPETENCE APPROACH IN FUTURE SPECIALISTS TRAINING

Makarchuk Inna,
Malyshko Vitalina,
Gorda Olena

Today, Ukraine is at the stage of entering the world educational space, which requires changes both in the criteria for assessing the quality of education and in the methodology of the educational process, which is impossible without structural reform of the entire national higher education system. Among the main tasks facing higher education institutions are the following: guaranteeing the employment of future professionals not only in domestic but also in foreign markets in conditions of high competition, as well as providing conditions for professional mobility of graduates.

The aim of modernization of higher education should be to combine the best achievements of Ukrainian and foreign experience in the field of personal education, which is able to actively assimilate and generate knowledge obtained from different sources and prone to independent action.

An analysis of recent research and publications that address this issue and on which the authors rely. Problems of analysis and implementation of the latest educational technologies and methods for the implementation of the competency approach in the training of future professionals are in the scientific interest of modern domestic teachers, scientists and practitioners, including O. Ovcharuk, T. Turkot, G. Yelnikova, J. Delor, O. Kovershnikov, O. Lokshina, L. Petrenko, O. Pometun, V. Radkevich, O. Savchenko, N. Gordenko, V. Andrushchenko, L. Sushchentseva, V. Yagupov and others.

The purpose of the study is to substantiate the latest educational technologies and methods for implementing a competency-based approach in the training of future professionals.

Determining the main activities of higher education, should focus on the organization of the educational process so that each student becomes a subject of self-development and self-organization, able to independently obtain information from various sources, analyze and assimilate it through research and cognitive activities within a competent approach.

Thus, the reorganization of education on the principles of competence approach in the educational process should be based on the development of necessary competencies, using analytical and project thinking of the student, as well as motivational aspects and the student's desire to self-organize and acquire knowledge independently.

Key words: educational technologies, competence approach, educational process, higher education, innovations, teaching methods, educational space.

JEL Classification: I23, J31, O15.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основі модернізації освітньої системи в Україні є впровадження педагогічної інновації, тобто інноваційних педагогічних технологій та нових методів навчання.

Т. І. Туркот розглядає педагогічну інновацію як специфічну форму педагогічної діяльності та особливий стиль мислення, що направлені на впровадження нововведень в освітній процес [11]. «Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов» [11].

Необхідність впровадження освітніх інновацій викликана новими реаліями, такими як:

- зміни в організації освітнього процесу, а також введення нових методологій в організацію педагогічного процесу, що викликані перетвореннями в соціальній та економічній сферах;
- гостра необхідність в інноваційній діяльності викладача та творчому підході до впровадження нових напрямків в освітньому процесі, що пов'язані з оновленням української школи та стрімкою гуманітаризацією освіти;
- оцінка інноваційного потенціалу закладу, а також рівня інформатизації навчального процесу абітурієнтами, що нині мають дуже широкий вибір ВНЗ для вступу.

Педагог має бути вкрай чутливим до змін суспільних потреб, безперервного їх оновлення та необхідності корегування навчально-виховної роботи. Така риса стає необхідною в сучасних умовах посиленої інформатизації навчального процесу. Крім того виникає потреба в нових знаннях, вміннях, а особливо в новому творчому мисленні [7].

Особливу увагу слід приділити такому напрямку оновлення освіти як її інформатизація відповідно до Національної програми інформатизації України. Цей процес передбачає активне впровадження новітніх

інформаційних технологій в освітню галузь. Основними етапами такого процесу є оснащення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою та необхідним програмним забезпеченням для підтримки навчального процесу в тому числі дистанційної форми навчання, організація та реконструкція комп'ютерних лабораторій для підготовки кваліфікованих фахівців, розробка електронних підручників за допомогою новітніх технологій, забезпечення мережами засобів доступу студентів до дистанційного навчання та до необхідних баз даних.

Наповнення та зміст комп'ютерних програм має базуватись на певних принципах: розвиток творчого підходу та креативності у студентів, індивідуалізації навчання, приділення особливої уваги практичним заняттям. Для наукового та методичного обґрунтування наповнення комп'ютерних програм використовуються новітні інформаційні технології [11].

Наведемо декілька аспектів порівняльної характеристики традиційного та інноваційного навчання [11].

Таблиця 1. Порівняльна характеристика традиційного та інноваційного навчання

Критерій характеристики	Особливості технології навчання	
	традиційна	інноваційна
Місце і роль викладача у навчальному процесі	Суб'єкт, який визначає всі аспекти процесу навчання	Суб'єкт, який ініціює процес навчання і стимулює перетворення студентів в активних суб'єктів процесу навчання
Місце і роль студентів у навчальному процесі	Сприйняття, засвоєння та відтворення інформації, яку надає викладач	Активне засвоєння і генерування знань, отриманих із різноманітних джерел
Тип інформаційної комунікації	Керована викладачем інформація	Багатоканальна система, яка генерує інформацію між викладачем і студентами, а також забезпечує інформаційну взаємодію між ними
Метод управління процесом навчання	Тоталітарне або авторитарне управління	Демократичне управління
Рівень творчості	Творчість притаманна викладачеві, студенту пропонується вже готова інформація	Творчість викладача стає більш різноманітною, а діяльність студента має яскраво виражений творчий характер
Проблемність процесу навчання	У кращому випадку має місце описування проблем чи проблемних ситуацій	Навчання відбувається в основному на прикладах і в умовах проблемних ситуацій, що сприяє формуванню вмій їх визначення і вирішення
Рівень контролю за процесом навчання	Формальні, не індивідуалізовані форми контролю. Жорсткий контроль	Гнучкі індивідуалізовані форми контролю, навчання студентів самоконтролю та рефлексії
Результат навчання	Сукупність знань	Сукупність знань, практичних вмій і навичок, здатність до їх творчого використання в професійній діяльності

Існує безліч визначень поняття «компетенції»: «компетенція – це готовність людини до мобілізації знань, умій і зовнішніх ресурсів для ефективної діяльності в конкретній життєвій ситуації» [12].

Наведемо ще одне визначення даному поняттю: «інтегровані комплекси знань, умій, особистісних властивостей – усе, що бере участь в отриманні практичних результатів; сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умій, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і необхідних для якісних продуктивних дій по відношенню до них; наперед задана норма освітньої підготовки» [3].

Підсумовуючі всі наведені вище визначення можемо сказати, що компетентності - це «об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умій, навичок, ставлень та ін. у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія» [9].

Коло компетенцій, які вже доцільно розглядати як бажаний результат освіти, окреслено в деяких документах та матеріалах ЮНЕСКО. У доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI ст. «Освіта: прихований скарб» Ж. Делор визначає «чотири стовпи, на яких ґрунтується освіта», а саме: «навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом, навчитися жити», тобто «придбати не лише професійну кваліфікацію, але і в ширшому сенсі компетентність, яка дає змогу справлятися з різними ситуаціями і працювати у колективі» [4, с.31].

Проведемо аналіз інноваційних педагогічних технологій та їх вплив на розвиток загальних компетентностей студентів [8].

Зупинимо нашу увагу на формуванні проектно-дослідницьких компетенцій, що широко використовуються в підготовці фахівців сфери обслуговування. Серед засобів формування даних компетентностей є: практико-орієнтовані, інформаційні, навчально-телекомунікаційні, дослідницькі проекти та ігрові проекти [6].

Таблиця 2. Аналіз інноваційних педагогічних технологій

Інноваційні педагогічні методи	Компетентності, що формуються.
Особистісно-орієнтовані методи	Компетентності самостійної роботи, навички самостійного розв'язання проблем
Навчання через дослідження	Дослідницькі навички та вміння
Розвивальні	Аналіз та синтез інформації, схильність до самостійної роботи
Групові	Робота в команді, спілкування
Формування креативної особистості	Генерування нових ідей та їх впровадження
Метод проектів	Аналіз та синтез інформації, ініціативність, розробка та впровадження проектів
Синектика	Розвиток критичного мислення, розвиток навичок прийняття рішень
Проблемні дискусії	Робота в команді та робота в міждисциплінарній команді, навички швидкого прийняття рішень та розв'язання проблем
Інформаційні технології	Базові вміння та володіння комп'ютерною технікою, вміння отримувати, аналізувати, управляти інформацією.
Дистанційна освіта	Комп'ютерні вміння, отримання та управління інформацією
«Кейс»-технологія	Отримання навичок розв'язання проблем та швидкого прийняття рішень
Система ECTS	Володіння базовими та професійними знаннями та навичками, вміння застосовувати знання на практиці.

Ігрові проекти передбачають проведення занять у формі імітаційної організації роботи відділу, організації чи закладу. Метою такого проекту являється формування вміння та професійних навичок, їх застосування в практичній діяльності. Студенти під час занять навчаються опрацьовувати первинні, фінансові, статистичні документи. Адже готельно-ресторанні комплекси слід розглядати як «...інтегровану сукупність таких основних підсистем: управління фінансами, управління матеріальними потоками, управління обслуговуванням, управління якістю, управління персоналом, управління збутом, аналіз фінансів, собівартості, оборотних коштів, управління маркетингом тощо» [5; 13].

Практико-орієнтовані проекти – це методологія формування професійних компетентностей, що передбачають створення студентами певного бізнес-проекту. Студенти формують ідею, планують обсяг роботи, визначають джерела інформації, здійснюють збір та аналіз інформації, працюють над розрахунковою та маркетинговою частиною, проводять презентацію отриманих результатів.

До інформаційних проектів слід віднести проекти, що аналізують ринки певних послуг чи товарів, що включають також розробку маркетингової стратегії та рекламних заходів. «Готельний маркетинг покликаний привести надання послуг у відповідність з попитом, і спрямувати зусилля маркетингової служби готелю на створення таких послуг, які б відповідали попиту» [4; 5].

До навчально-телекомунікаційних відносяться проекти з активним використанням інноваційного програмного забезпечення для моделювання проекту. Особливостями такого методу являються спільна творча та пізнавальна діяльності студентів а також міжпредметні зв'язки, глибока інтеграція знань та вмінь. Студент проявляє не тільки дослідницькі компетенції, а й демонструє вміння поєднувати засвоєні засоби діяльності та технічні вміння. Сьогодні освітні програми мають відповідати сучасним вимогам в підготовці кадрів сфери обслуговування. «Для більшості готелів України (60%), впровадження автоматизованих інформаційних технологій (АІТ) є необхідним і вже стало реальним фактом вкрай важливим для успішного розвитку бізнесу» [5].

«Науковцю-початківцю, яким є студент, під час написання своїх перших наукових досліджень складно виокремити необхідну інформацію з великої кількості джерел у короткий термін. Існують різні методики опрацювання інформації, що допомагають визначити головне без глибокого аналізу його змісту, особливо якщо потрібно опрацювати значну кількість літератури» [10].

У процесі підготовки та проведення будь-якого дослідження можна виділити п'ять головних етапів: етап накопичення наукової інформації (пошук джерел та їх вивчення); формування теми, мети, завдання дослідження; теоретичне дослідження (обґрунтування напрямків, методики дослідження); проведення експерименту (розробка програми, методики, аналіз даних, формулювання висновків); оформлення результатів наукового дослідження [5].

Нині в навчально-виховний процес активно впроваджуються інтерактивні методи навчання, тобто специфічну організацію навчально-пізнавального процесу, що передбачає створення комфортних умов для самореалізації студента, успішної співпраці студента з одногрупниками та викладачем. Особливістю такої форми навчання є саме активна взаємодія всіх учасників навчального процесу, студент та викладач стають рівноправними суб'єктами, що дозволяє швидко та ефективно аналізувати роботу свою та одногрупників чи учасників робочої групи. Це сприяє кращому, більш швидкому та свідомому сприйняттю знань, вмінь та навичок.

Інтерактивне навчання передбачає моделювання виробничих ситуацій, обставин, їх аналіз, використання рольових ігор, співробітництва, творчого та критичного мислення, толерантного спілкування.

Впроваджуючи такі методи навчання, викладач має звернути увагу на ряд факторів, а саме: необхідність поступового переходу до нової форми навчання та психологічна підготовка студентів, обговорити з групами певні правила поведінки в аудиторії та взаємодії між собою та з викладачем, сприйняття інтерактивного навчання як можливості реалізації особистісної орієнтації в навчальному процесі, необхідність постійного контролю за результатами інтерактивного навчання з можливістю швидкої зміни стратегії навчання, ретельна планування роботи викладача зі студентами для всебічного і повного охоплення матеріалу.

Для початку варто перейти до активної роботи студентів в невеликих групах, використовуючи «мозковий штурм», потім поступово слід вводити і нові методи роботи.

Слід також розглянути переваги та недоліки інтерактивного методу навчання. До переваг можемо віднести: розвиток у студентів соціальних компетентностей, вміння спілкуватись, самостійно приймати важливі рішення, розвиток комунікативних вмінь, задіяна особиста мотивація студента, тобто зацікавленість в отриманні результату, розвиток можливостей та вмінь збору, обробки та аналізу інформації з різних джерел, використання набутих навичок та вмінь в пізнавальній діяльності з різних дисциплін, а також в житті поза навчальним закладом. Серед переваг слід зазначити високий рівень засвоєння матеріалу, а також можливість спілкування з викладачем відкрито, на рівні демократичного партнерства. Викладач організовує пізнавальну діяльність студентів, консультує та координує.

До недоліків інтерактивного навчання слід віднести такі фактори як: вивчення порівняно невеликого обсягу інформації та великі затрати часу, неможливість якісного та всебічного контролю викладача за обсягами засвоєння матеріалу.

Інтерактивні технології навчання сприяють розвитку у сучасного студента наступних навичок: розуміти сутність явищ, думати, шукати, аналізувати, інтерпретувати інформацію, вміти застосовувати її в реальних ситуаціях.

Однією з таких інтерактивних технологій є групова робота студентів, тобто робота в підгрупах чи в парах. Така робота на семінарських, лабораторних та практичних заняттях формує комунікативні навички, вміння вести діалог, висловлювати та відстоювати свою точку зору, вміння переконувати, а також слухати опонента. Групи слід формувати, коли вирішення проблеми індивідуально передбачає певні труднощі. Групи формуються з врахуванням індивідуальних здібностей та психологічних характеристик студентів.

До методів групової роботи можемо віднести «прес»-метод та метод «мікрофон». «Прес»-метод передбачає чітке та послідовне висвітлення та обґрунтування своєї позиції з наведенням прикладів та винесенням висновків. Метод «мікрофону» стає досить ефективним в певних ситуаціях. Такий метод вчить студентів чітко, коротко та швидко висловлювати свою думку та позицію з приводу того чи іншого питання. Імпровізований мікрофон передається від одного студента до іншого, при цьому кожен отримує можливість висловити свої думки та ставлення до проблеми. Відповідає студент стисло, висловлюється чітко та аргументовано, учасники групи в цей час не перебивають, не коментують та не оцінюють відповіді.

Особливе місце серед активних та інтерактивних методів навчання належать так звані групові тренінги.

Сам термін «тренінг» походить від англ. train, training – тренування, навчання. Попередньо такі методи розглядалися як «засоби впливу», що спрямовані на розвиток знань, вмінь, навичок, необхідних для спілкування, розвитку компетентності.

Групові тренінги слід розглядати як «активне групове навчання, орієнтоване на навчання професійно корисним навичкам та адаптації до нової соціальної ролі» [11].

Т. І. Туркот зазначає, що проведення різного роду тренінгів мають на меті вирішення ряду специфічних завдань, а саме:

- отримання теоретичних знань;
- формування загальних та професійних навичок;
- розвиток особливих психологічних навичок, що в майбутньому сформують особисті якості, певну модель поведінки, особливості спілкування;
- певна корекція системи вже існуючих відносин та розвиток проявів особистої активності та самостійності.

При організації та проведенні будь-якого тренінгу викладач має враховувати ряд специфічних принципів [1]. Серед них слід виділити:

- згода на добровільну участь, студент має бути зацікавлений в особистісних змінах, а тому і в активній участі в тренінгах, у виконанні завдань;
- активна участь, лише налаштованість на активну та різноманітну діяльність під час тренінгу забезпечує високий рівень засвоєння матеріалу, адже кожен учасник не тільки чує, бачить та проговорює певну інформацію, але і активно відтворює та застосовує її;
- творчий підхід та дослідницька діяльність студентів, викладач має створити атмосферу креативності та пошуку, де студенти відкриватимуть для себе нові факти, закономірності а також особисті якості та можливості;
- усвідомлення власної поведінки (об'єктивність), тобто перехід від імпульсивного до об'єктивного рівня усвідомлення, що відбувається завдяки зворотному зв'язку учасників тренінгу;
- партнерська взаємодія учасників тренінгу, тобто відбувається спілкування, при якому студенти вчать чути думку іншого, враховувати інтереси, почуття, переживання, цінності сторонніх та їх особистісні позиції, а також виявляти інтерес до сказаного партнером;

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ, ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

- узгодження та гармонізація процесу взаємодії, інтелектуальної та емоційної сфер, негативних та позитивних факторів процесу обговорення, встановлення балансу між комфортними умовами при спілкуванні та дискомфортом під час бурхливого обговорення проблем;

- принцип наочності або образної фіксації, що полягає в обов'язковому відображенні змісту тренінгу в схемах, малюнках та символах, така наочність допомагає краще зрозуміти та засвоїти інформативний матеріал;

- спрямованість на практичне застосування засвоєного матеріалу та отриманого досвіду в соціальній та професійній сферах, тому зміст групових тренінгів має містити інформацію, що реально відображає сучасні життєві потреби та має фахову спрямованість;

- стимулювання педагогом позитивних особистісних змін учасників тренінгу.

Для реалізації наведених принципів проведення групових тренінгів викладач має володіти техніками емпатичного та рефлексивного слухання.

Рефлексивне слухання передбачає активний зворотній зв'язок слухачів з тим, хто говорить. Такий метод застосовується з метою активізувати аудиторію, стимулювати отримання більшого обсягу інформації, глибшого її засвоєння.

Основні прийоми, що застосовуються при рефлексивному слуханні це:

- з'ясування, тобто уточнення почутої інформації, використовуючи звернення такі як: «Чому ви так думаєте?», «Що ви маєте на увазі?»;

- вербалізація, просте повторювання почутого для виділення для себе головного: «Ви говорите, що...», «Ви думаєте, що...»;

- перефразування, тобто інтерпретація почутого для подальшого активного обговорення отриманої інформації: «Іншими словами, Ви стверджуєте, що...»;

- віддзеркалення почуттів, тобто комунікативний прийом, що через демонстрацію розбіжності у поглядах та їх сприйняття допомагає зміцнити контакт між співрозмовниками: «Можливо, ви засмучені тим, що...»;

- резюмування, тобто узагальнення та промовляння основних ідей почутого: «Якщо підсумувати сказане...».

Порівняно з рефлексивним емпатичне слухання більше орієнтується на рівноправну співпрацю та взаємодію, спілкування стає спільним дослідженням.

Сьогодні все більшого поширення набуває метод «мозкові атаки» (брейн-стормінгу). Головна задача такого методу це генерування ідей. Цей метод має декілька етапів:

- формування проблеми;

- розминка для тренування (швидкий пошук відповідей);

- «штурм» проблеми, фіксація всіх ідей студентів без критики;

- оцінка всіх ідей та вибір кращих;

- спільне обговорення кращих ідей, їх захист та прийняття колективного рішення.

Метод синектики, запропонований американським вченим Дж. Гордоном, полягає в використанні на його перших етапах так званого «творчого механізму». Викладач не формулює чітко проблему, а окреслює її загальні ознаки, які допомагають зрозуміти ситуацію постановки проблеми, тобто неодноразово уточнюють її зміст. Варто накопичити декілька оригінальних ідей та обрести найкращі з них. Якщо ця творча задача не вирішується, тоді варто повернутись до аналізу факторів, що породжують цю проблему, бо розбити проблему на складові.

Суть методу вільних асоціацій передбачає використання нових асоціацій, які породжують продуктивні думки щодо вирішення проблеми, на етапі генерування нових ідей задля підвищення результативності творчої діяльності. В процесі виникнення асоціацій встановлюються нові зв'язки між компонентами проблеми та елементами зовнішнього середовища і досвідом студента.

У вищому навчальному закладі дидактичну гру використовують як засіб активації процесу навчання. Це організована навчально-ігрова взаємодія викладача та студентів під час моделювання структури професійної діяльності майбутнього спеціаліста. Особливість дидактичної гри полягає в поєднанні рольової поведінки учасників гри (студентів, викладачів) та імітованої моделі ситуації, вирішення типових, професійних, творчих та навчальних задач. Гра дозволяє розкрити професійний та творчий потенціал студента. Кожен має змогу продемонструвати свої можливості, а також проаналізувати дії інших учасників гри. Важливим елементом професіоналізму майбутнього фахівця є здатність до ділового спілкування. Саме метод ділової гри спрямований на розвиток таких вмінь [11; 13].

Все більшої популярності останнім часом набуває «метод кейсів». Основна задача цього методу – змодельовати таку ситуацію, в якій студент має самостійно приймати рішення. Терміном «кейс» позначають події, що дійсно відбулись в одній з можливих сфер діяльності. Ці події стають предметом обговорення в студентській групі. Попередньо учасникам надається можливість ознайомитись з обставинами, що стали основою реальних чи уявних подій.

Сьогодні також широко використовується метод «коло ідей». Цей метод полягає в залученні всіх студентів до обговорення та складається з таких кроків:

- постановка проблеми;

- розподіл студентів на групи з урахуванням індивідуальних та психологічних особливостей студентів, визначається термін обговорення питання;

- обговорення проблеми в групах та визначення основної ідеї в кожній групі;

- групи висловлюються по черзі, записуються всі ідеї;

- розгляд проблеми в цілому, підведення підсумків.

Рідше використовується такий метод як «метод акваріум». Викладач поділяє групу на дві (або чотири) підгрупи. Одна з груп обговорює ситуацію-завдання протягом короткого періоду (біля 5 хв.) та висловлює свої аргументи та ідеї.

Після закінчення обговорення в основній підгрупі, починається обговорення їх ідей другою підгрупою.

Такий метод як «займи позицію» дозволяє визначити яка кількість думок існує щодо обговорюваного питання-проблеми. Кожному дається можливість висловитись, обґрунтувати свою думку, всі свої ідеї, навести аргументи в підтримку кожної з них. Цей метод виховує толерантність та коректне ставлення до позиції співрозмовника.

Суть методу «розігрування ситуації в ролях» полягає у визначенні особистого ставлення до виробничої ситуації, та у отриманні досвіду поведінки в тій чи іншій ситуації шляхом «проживання ролі» в певній ситуації, що може виникнути в професійній діяльності. Цей метод допомагає отримати досвід через імітування поведінки.

Метод «ток-шоу» передбачає отримання студентами досвіду публічних виступів, обговорення, дискусії та відстоювання своєї думки. Студенти діляться на дві групи «глядачі та запрошені гості». Спочатку надається слово «гостям», а потім «глядачі» запрошуються до обговорення. Останні мають змогу ставити запитання та висловлювати свою думку стосовно почутого.

Часто в студентських групах використовується метод «ажурна плитка». Такий метод передбачає поділ групи на підгрупи для відпрацювання «домашнього завдання», тобто ряду питань з обговорюваної проблеми. В аудиторії відбувається інший поділ на підгрупи, де студенти обмінюються інформацією, щодо питань над якими працювали в «домашніх підгрупах». Тобто кожен виступає в новій групі експертом з ряду проблем. Таким чином кожен студент ділиться та отримує нову інформацію щодо обговорюваної теми. Повернувшись в «домашні підгрупи», всі її члени діляться новою отриманою інформацією.

Визначаючи основні напрями діяльності вищої школи, слід орієнтуватись на організацію навчального процесу таким чином, щоб кожен студент став суб'єктом саморозвитку та самоорганізації, вмів самостійно здобувати інформацію з різноманітних джерел, аналізувати та засвоювати її через дослідницьку та науково-пізнавальну діяльність в межах компетентного підходу. Як висновок, слід зазначити, що рівень навчального закладу залежить перш за все від якості та повноти інноваційних технологій, які в ньому застосовуються [2]. Ефективність застосування наведених технологій передбачена наявністю декількох факторів: компетентні викладачі, що володіють інноваційними технологіями, мотивація студентів та їх достатній рівень фахової підготовки, організаційне, методичне та технічне забезпечення процесу впровадження інноваційних технологій.

Отже, реорганізація освіти на принципах компетентного підходу в освітньому процесі має будуватись на основі освоєння необхідних компетенцій, використовуючи аналітичне та проектне мислення студента, а також мотиваційні аспекти та прагнення студента до самоорганізації й отримання знань самостійно.

Список використаних джерел

1. Авдєєва І. М. Мельникова І. М. *Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи: навч. посібник*. К. ВД «Професіонал». 2007.
2. Андрущенко В. *Інноваційний розвиток освіти в стратегії «українського прориву»*. Вища освіта України. 2008. №2. С. 10–18.
3. Горденко Н. В. *Формирование академических компетенций у студентов ВУЗов*. автореф. дисс. канд. пед. наук: 13.00.08. Ставропольский государственный университет. Ставрополь, 2006. 22 с.
4. Делор Ж. *Образование: сокровище сокрытое*. UNESCO. 1996. 37 с.
5. Ковершніков В. С. *Організація готельно-ресторанного господарства: навч. посіб.* Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 564 с.
6. Кураш В. І. *Проектні технології*. Черкаси. 2012
7. Лапузіна О. М. *Формування професійної етики у майбутніх інженерів на основі ситуаційного навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»*. Вінниця, 2006. 20 с.
8. Луговий В. І. *Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні*. Педагогіка і психологія. 2009. №2(63). С.13-25.
9. Овчарук О. В. *Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти: наукове видання. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: (Бібліотека з освітньої політики). Колективна монографія*. Київ. К.І.С. 2004. С. 6-15.
10. Свістельник І. *Інформаційна культура студента: навч. посіб.* К. Кондор, 2018. 182 с.
11. Туркот Т. І. *Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. К. Кондор, 2011. 628 с.
12. Хуторський А. В. *Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. Народное образование*. 2003. №2. С. 58-64.
13. Liudmyla Burdonos, Inna Makarchuk. *Training of service sector specialists: domestic and foreign experience. Professional education: methodology, theory and technologies*. Bun. 7. 2018 C. 57-74.

References

1. Avdieieva, I. M., Melnykova, I. M. (2007). *Innovatsiini komunikatyvni tekhnolohii v roboti kuratora akademhrupy: navch. posibnyk [Innovative communication technologies in the work of the curator of the academic*

group: textbook. manual]. K. VD «Profesional».

2. Andrushchenko, V. (2008). *Innovatsiyni rozvytok osvity v stratehii «Ukrainskoho proryvu» [Innovative development of education in the strategy of «Ukrainian breakthrough»]*. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 2, 10–18.

3. Hordenko N. V. (2006). *Formyrovanye akademycheskykh kompetentsyi u studentov VUZov. avtoref. dyss. kand. ped. Nauk [academic competencies among university students. author. diss. Cand. ped. Sciences]*: 13.00.08. *Stavropolskyi gosudarstvennyi unyversytet. Stavropol*, 22 s.

4. Delor Zh. (1996). *Obrazovanye: sokrytoe sokrovyshe [Education: a hidden treasure]*. UNESCO, 37 s.

5. Kovershnikov V. S. (2018). *Orhanizatsiia hotelno-restorannoho hospodarstva: navch posib. [Organization of hotel and restaurant industry: textbook]*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K, 564 s.

6. Kurash V. I. (2012). *Proektni tekhnologii [Design technologies]*. Cherkasy.

7. Lapuzina O. M. (2006). *Formuvannia profesiinoi etyky u maibutnikh inzheneriv na osnovi sytuatsiynoho navchannia: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk [Formation of professional ethics in future engineers on the basis of situational training: author's ref. dis. for science. degree of Cand. ped. Science]: spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity»*. Vinnytsia, 20 s.

8. Luhovyi V. I. (2009). *Yevropeiska kontsepsiia kompetentnisnogo pidkhodu u vyshchii shkoli ta problemy yii realizatsii v Ukraini [European concept of competency approach in higher education and problems of its implementation in Ukraine]*. *Pedahohika i psykholohiia*, 2(63), 13-25.

9. Ovcharuk O. V. (2004). *Rozvytok kompetentnisnogo pidkhodu: stratehichni oriientyry mizhnarodnoispilnoty: nauchnoe yzdanye. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: Svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: (Biblioteka z osvithoi polityky). Kolektyvna monohrafiia [Development of a competency approach: strategic guidelines of the international community: scientific publication. Competence approach in modern education: World experience and Ukrainian perspectives: (Library on educational policy). Collective monograph]*. Kyiv, K.I.S, 6-15.

10. Svistelnyk I. *Informatsiina kultura studenta: navch. posib. [Student information culture: textbook]*. K. Kondor, 2018. 182 s.

11. Turkot T. I. (2011). *Pedahohika vyshchoi shkoly: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Higher school pedagogy: A textbook for students of higher educational institutions]*. K. Kondor, 628 s.

12. Khutorskyi A. V. (2003). *Kliuchevye kompetentsyy kak komponent lychnostno-oryentirovannoi paradyhmy obrazovaniya [Key competencies as a component of a student-centered education paradigm]*. *Narodnoe obrazovanye*, 2, 58-64.

13. Liudmyla Burdonos, Inna Makarchuk. (2018). *Training of service sector specialists: domestic and foreign experience. Professional education: methodology, theory and technologies*, 7. 57-74.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Макарчук Інна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-8434-5660>

Researcher ID: 0089054

Малишко Віталіна Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8906-9060

Researcher ID: Y-4360-2018

Scopus Author ID: 57147957000

Горда Олена Олександрівна, студентка 2 курсу магістратури, професійна освіта (сфера обслуговування)

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: BARWINOK_2017@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Макарчук Инна Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина,

e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Мальшко Виталина Валериевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», ул. Сухомлинского, 30 г. Переяслав, 08401, Украина,

e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

Горда Елена Александровна, студентка 2 курса магистратури, профессиональное образование (сфера обслуживания)

ГБУЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», ул. Сухомлинського, 30 г. Переяслав, 08401, Україна,
e-mail: BARWINOK_2017@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Makarchuk Inna, PhD in Economics, Assistant Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University, Sukhomlynsky Str. 30, Pereyaslav,
08401, Ukraine
e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Malyshko Vitalina, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University, Sukhomlynsky Str. 30, Pereyaslav,
08401, Ukraine
e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

Gorda Olena, student Department of Vocational Education
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University, Sukhomlynsky Str. 30, Pereyaslav,
08401, Ukraine
e-mail: BARWINOK_2017@ukr.net